

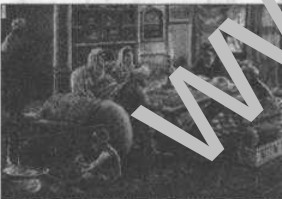

خراسان رضوی

مجموعه حالات نخستین همایش علمی پژوهشی جشن نوروزگاه

در خراسان رضوی

اسفند ۱۳۹۴

گردآوری:

دبیرخانه علمی، پژوهشی طرح ملی جشن نوروزگاه در خراسان رضوی

به کوشش:

محمود بختیاری شهری

سرشناسه: همایش علمی، پژوهشی جشن نوروزگاه در خراسان رضوی (نخستین: ۱۳۹۴: مشهد)
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مقالات نخستین همایش علمی، پژوهشی جشن نوروزگاه در خراسان رضوی / گردآورنده و تدوین: دبیرخانه کمیته علمی، پژوهشی طرح ملی جشن نوروزگاه در خراسان رضوی؛ [برگزارکننده] سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی؛ به کوشش: محمود بختیاری شهری.

مشخصات نشر: مشهد: سخن گستر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص:، مصور، جلد.

شابک: 978-600-247-594-7

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: نوروز -- کنگره‌ها

موضوع: Nawruz (Festival) -- Congresses

موضوع: نوروز -- ایران -- خراسان رضوی -- آداب و رسوم -- کنگره‌ها

موضوع: Nawruz (Festival) -- Iran -- Khorasan Razavi -- *Manners and customs -- Congresses

شناسه افزوده: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خراسان رضوی
شناسه افزوده: همایش علمی، پژوهشی جشن نوروزگاه در خراسان رضوی. دبیرخانه دائمی

رده‌بندی کنگره: ۳۹۴ - ۷۲ - ۲ - ۴۸۷۴ GT

رده‌بندی دیویی: ۲۶۹ - ۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۴۴۶۵۰

ناشر: انتشارات سخن گستر

مشهد - خیابان ابن‌سینا - مقابل ابن سینا ۱۲ - شعبه ۱۲

تلفن: ۳۸۴۳۹۹۵۵

Sokhangostar.com

نشانی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی:

مشهد- بلوار شهید صادقی- شهید صادقی ۲۳- تلفن: ۷۰۴۵

پرتال اداره کل: www.razavichto.ir

اداره فرهنگی و روابط عمومی

نام کتاب: مجموعه مقالات نخستین همایش علمی، پژوهشی جشن نوروزگاه در خراسان رضوی

زیر نظر: حسین زارع صفت- مدیر کل و دبیر جشنواره

مدیر اجرایی جشنواره: ابوالفضل مکرمی فر

گردآوری: دبیرخانه کمیته علمی، پژوهشی نخستین نشست علمی، پژوهشی جشن ملی نوروزگاه

در خراسان رضوی

به کوشش: محمود بختیاری شهری

ناظر فنی: محمدرضا پهلوان- رئیس اداره فرهنگی و روابط عمومی

نظارت گرافیک: مهدی ساعدی

صفحه‌آرایی: نفیسه اسماعیلی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

چاپ: میثاق

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۷-۵۹۴-۲۴۷-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

سخن مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و رئیس ستاد جشن نوروز گاه در خراسان رضوی.....	۵
یادداشت مسئول کمیته علمی پژوهشی جشن نوروز گاه در خراسان رضوی.....	۷
عوامل اجتماعی و علمی، پژوهشی جشن ملی نوروز گاه در خراسان رضوی.....	۸

مقاله‌های علمی، پژوهشی:

«سمنو؛ خوراک آیین نوروز» محمد میرشکرایی.....	۹
«بررسی یک نسخه خطی در رابطه با نوروز و آب و هوا» دکتر ابوالفضل حسن آبادی.....	۱۵
«مقدمه‌ای بر مطالعه اسناد مرتبط با نوروز در آستان قدس رضوی» و «نگاهی به حرمت آیین نوروز در حریم حرم مطهر امام رضا علیه السلام» حشمت کفیلی.....	۲۱
«پیام‌آوران نوروز در خراسان» هوشنگ جاوید.....	۴۵
«مراسم چهارشنبه سوری در گذشته‌ی نه چندان دور سبزدر» عباس قربانیان بلوری.....	۵۱
«نقش قروهرها در تقدس بخشیدن به آیین‌های نوروزی» فاطمه جهان‌پور.....	۵۳
«بررسی ویژگی‌های عید باستانی نوروز و آیین‌های مرتبط با آن» هانیه شیخی‌نارانی.....	۶۱
«بررسی ارتباط ادیان توحیدی با جهانی شدن نوروز» «مطالعه موردی: دین اسلام» ترمه روزبهان ندا نایی‌پور النا آسیابانی.....	۶۱ ۸۹

- «جشن نوروز به روایت گزارش گران و سفرنامه‌نویسان دوره قاجار و پهلوی»
 ۱۰۳ مهدی حسامی
- «بررسی انسان‌شناختی آیین معنوی آب دعا در اماکن مذهبی شهر شاهرود»
 ۱۱۳ حمیدرضا حسنی
- «آیین نوروز در کشورهای همسایه»
 ندا نایی‌پور
- ترمه روزبهان
 ۱۲۵ احمد رضا متین‌فر
- «انسان‌شناختی آیین نوروز در شهرستان همدان»
 فریبا نعمتی
- ۱۳۷ سیما نعمتی
- «آیین‌های نوروزی در خراسان» مطالعات موردی: روستاهای نیشابور
 ۱۴۹ نسرين سادات قدمگاهی
- «طبیعت‌گرایی و مفاهیم آن در معماری هخامنشیان با نگاهی به نوروز»
 ۱۵۹ میثم جلالی
- طرح ملی نوروزگاه شایسته تداوم
 ۱۸۹ فرید جواهرزاده

سخن مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و رئیس ستاد

جشن نوروز گاه در خراسان رضوی

برگزاران طری ملی جشن نوروز گاه از سوی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری فرصتی مفتوح در جهت صیانت و پاسداری از میراث ناملموس و افزایش آگاهی اقشار مختلف مردم و آشنایی عموم با ارزش‌ها، اهداف و ابعاد فرهنگی ثبت نوروز در فهرست میراث معنوی جهانی (یونسکو) قلمداد می‌شود.

نوروز باستانی پزیران آیین‌ها، آداب و رسوم و سنت‌های اصیل ایرانی و اسلامی است. این آیین‌های بیا و دلنشین با سبک‌های و اعتقادات دینی مردم پیوند خورده است. در دنیای امروز نیاز به بازگشت به گذشته و رجوع به آیین‌ها، سنت‌های زیبای کهن از جمله نیازهای اساسی فرهنگ هر جامعه قلمداد می‌شود. در این میان هر روز به توان یک جشن بزرگ و ریشه‌دار و نیز تولد دوباره طبیعت می‌تواند شکاف فرهنگی بین نسل‌ها به خوبی پر کند.

عظمت هر ملتی بر غنای فرهنگی آن ملت وابسته است، ملت ایران دارای پیشینه‌ای غنی از فرهنگ، تاریخ و تمدن هستند.

در این میان آنچه که از عظمت و اعتبار والایی برخوردار است این است که فرهنگ و تاریخ در خراسان همواره در بالاترین سطح قرار داشته است و خراسان در سینه تاریخ و تمدن در ایران و حتی دنیا تلقی می‌شود.

به عنوان مثال امروز به هر نقطه‌ای از ایران و حتی برخی از کشورهای دنیا برویم در آنجا شاهد اثری فرهنگی، تاریخی و هنری از خراسان هستیم و این نشان‌دهنده غنای فرهنگی این سرزمین کهن و پهناور است. نوروز در نگهداری قافله غنی تمدنی ما نقش بسیار مهمی را به خود اختصاص داده است. امروز بیش از هر روز و زمان دیگری نیازمند حراست و پاسداری از میراث ناملموس و آیین‌های ماندگار همچون نوروز هستیم. چرا که یک بنای تاریخی و میراث ملموس قابل مرمت و نگهداری است. اما میراث ناملموس به هر دلیلی ممکن است فراموش شود و از بین برود. خوشبختانه در حال حاضر حرکت بسیار مناسب و ارزشمندی از سوی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به عنوان طرح ملی جشن نوروز گاه آغاز گردیده که این طرح ملی می‌تواند به حفظ و حراست آیین‌های نوروزی کمک کند.

در این راستا اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی امید دارد با تشکیل دبیرخانه دائمی ستاد علمی، پژوهشی و اجرایی جشن نوروزگاه در استان و با بهره‌گیری از دانش و تشریک مساعی فرهیختگان، پژوهشگران و صاحب نظران، اهداف بلند مدت و مستمر سازمان را در عرصه‌ی شناخت و معرفی عالمانه‌ی میراث معنوی نوروز جامعه عمل ببوشانند.

حسین زارع‌صفت

مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

و رئیس ستاد جشن نوروزگاه در خراسان رضوی

www.ketab.ir

یادداشت مسئول کمیته علمی پژوهشی جشن نوروز گاه در خراسان رضوی

نوروز و آیین‌های نوروزی به عنوان جشنی کهن، زیبا و ماندگار از جایگاه والایی در نزد ایرانیان برخوردار بوده است. ایرانیان همواره در طول تاریخ مردمی از غنای فرهنگی، تاریخی و تمدنی پربار و بالایی برخوردار بوده‌اند و همیشه نام آن‌ها به نیکی یاد شده است. آیین‌ها و سنت‌های زیبا و باشکوه ایرانی مانند نوروز نشان‌دهنده اهمیت آن نزد ایرانیان است. آیین‌ها و رسومی که حاوی پیام صلح و دوستی و موت و مدی و عزیزی بوده‌اند. این آیین‌ها می‌بایست به شکلی مطلوب حفظ، بازشناسی پژوهش و به‌سازایی و آینده معرفی و منتقل شوند. نوروز هزاران سال که در بستر طبیعت و خلقت شکل گرفته در پهنه‌ی ایران فرهنگی جشن گرفته می‌شود، این جشن سنتی کاملاً ایرانی است که از هیچ قوم و ملت اقتباس و اخذ نشده است و بر پایه‌ی اوضاع طبیعی ایران زمین و بر پایه‌ی اعتقادات، باورها و جهان بینی غنای ایرانیان شکل گرفته است. در این میان خراسان در پهنه‌ی تاریخی، فرهنگی ایران از جایگاهی عمیق و رف و پیشینه‌ای بسیار غنی برخوردار بوده است. به جرأت می‌توان گفت که بخش مهمی از غنای فرهنگ نوروز از جغرافیای فرهنگی خراسان وام گرفته شده است. از این رو جای آن دارد با برگزاری نشست علمی، پژوهشی مستمر، حرکتی نوین و وزین در زمینه شناخت نوروز در خراسان صورت گیرد. برداری موفق نخستین نشست علمی، پژوهشی نوروز گاه در استان خراسان رضوی و استقبال مطلوب مسئولان و پژوهشگران در ارائه مقالات و ایراد سخنرانی‌های پربار و مفید پیرامون مسایل و ابعاد تاریخی و علمی آن در آغاز حرکت برگزاری سالیانه و مستمر جشن نوروز گاه تلقی می‌گردد. اگرچه اجرای این برنامه بنا به دلایلی با مشکلاتی مواجه بود و ناخواسته کاستی‌هایی را پیش‌رو داشت اما برآیند آن نمونه‌ای رقم خورد که چشم‌انداز روشنی را می‌توان برای آن تصور نمود. امید آن می‌رود که با برنامه‌ریزی و حمایت‌های سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و مشارکت حداکثری نهادهای محلی و مردمی، اجرای آن را در سال‌های آتی هرچه پربارتر و باشکوه‌تر شاهد باشیم.

در خاتمه از تمامی عوامل، کمیته‌ها و دست‌اندرکاران برگزاری جشن نوروز گاه در استان خراسان رضوی که اسامی آنها در ادامه خواهد آمد به نوبه‌ی خود تقدیر و تشکر می‌نمایم.

محمود بختیاری‌شهری

مسئول کمیته علمی، پژوهشی و دبیر علمی همایش نوروز گاه در خراسان رضوی

عوامل اجرایی و علمی، پژوهشی جشن ملی نوروزگاه در خراسان رضوی

حسین زارع صفت - مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی و رئیس ستاد
ابوالفضل مکرمی فر - جانشین رئیس ستاد

فرید جواهرزاده - دبیر ستاد و مسئول کمیته برنامه ریزی و گردشگری ستاد
محمود بختیار - شهری - مسئول کمیته علمی و پژوهشی و اسناد و مدارک ستاد
محمدرضا پهلوان - مسئول کمیته روابط عمومی و اطلاع رسانی

محمد مطیع - مسئول کمیته صنایع دستی ستاد

فرزاد قندهاری زاده - مسئول کمیته مردم شناسی

نعمه شکوهی - مسئول دبیرخانه ستاد

محمد اسماعیل اعتمادی - رئیس کمیته اجرایی ستاد در نیشابور

مهدی کوثری - رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نیشابور

علی اکبر احمدزاده - رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مشهد

ستار قاسمی - مسئول پیگیری حوزه مدیرکل استان

عباس شیخی - کارشناس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نیشابور

مرضیه خانلقی - کارشناس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نیشابور

ربابه سادات حسینی - مشاور گردشگری

نسرین حیدرپور - مسئول آرشیو و اسناد و مدارک اداره کل

مریم شاکری - کارشناس موزه های استان

فهیمة آخوندیان - کارشناس موزه های استان

جواد تقوایی - کارشناس معاونت صنایع دستی

مهدی ارجمند - مسئول واحد خبر

مهدی ساعدی - مسئول انتشارات و تبلیغات

علی اکبر بارانی و جناب آقای حمید هاشمی پور - عکس و فیلم و نمایشگاه

عطایی - کارشناس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مشهد